



Informatiehuis  
Water



# Rapport Waterschappen en Open Databeleid

een afwegingskader

Een samenwerkingsverband van:

Interprovinciaal Overleg



Rijkswaterstaat  
Ministerie van Infrastructuur en Milieu



Het Waterschapshuis

## Rapport Waterschappen en Open Databeleid - een afwegingkader

Auteurs: Roger de Crook (HDSR), Boris Everwijn (IHW), Kier van Gijssel (HHNK),  
Raymond Ingenhut (HWH), Natasja 't Hart (IHW), Adri-Jan de Korte (HWH),  
Huibert-Jan Lekkerkerk (IHW)

© Informatiehuis Water, juli 2013





# Inhoud

Samenvatting	4	4. Reikwijdte Open Databeleid	20
1. Inleiding	8	4.1 Randvoorwaarden	20
1.1 Vraagstelling	8	4.1.1 5-sterren model Bernes-Lee	20
1.2 Actief versus passief open data	9	4.2 Risico's	20
2. Omgevingsanalyse	10	4.2.1 Kwaliteit van Open Data	20
2.1 Inventarisatiefase	11	4.2.2 Aansprakelijkheid	21
2.2 Analysefase	11	4.2.3 Organisatie	21
2.3 Open Data in Nederland	12	4.2.4 Politiek & Imago	21
2.3.1 Open Databeleid in Nederland	12	4.3 Business Case	22
2.4 Open Databeleid binnen de Europese Unie	14	4.3.1 Kosten	22
2.4.1 Verenigd Koninkrijk	14	4.3.2 Baten	23
2.4.2 Spanje	14	5. Implementatie-scenario's Open Data	24
2.4.3 België	14	5.1 Stappenplan	24
2.4.4 Duitsland	15	5.1.1 Stap 1: Identificeren informatiestromen	24
2.5 Open Databeleid in de Verenigde Staten	15	5.1.2 Stap 2: Preparatie van datasets	24
3. Juridisch kader	16	5.1.3 Stap 3: Publicatie van data	24
3.1 Wet openbaarheid van bestuur	16	5.1.4 Stap 4: Exploitatie	25
3.2 Intellectueel eigendom	16	5.1.5 Stap 5: Verankering	25
3.2.1 Auteursrecht	16	5.2 Scenario 0: Passief	25
3.2.2 Auteursrecht en de Overheid	16	5.3 Scenario 1: Statisch gefaseerde invoer	25
3.2.3 Databankenrecht	17	5.4 Scenario 2: Dynamisch gefaseerde invoer	26
3.3 Wet bescherming persoonsgegevens	17	5.5 Scenario 3: Volledig open data	26
3.4 Verdrag van Aarhus	17	6. Referenties	28
3.5 Archiefwet	18	Appendix A: Open data scenario's	29
3.6 Hergebruik van data	18	A.2 Scenario 1 Statisch gefaseerde invoer	31
3.7 Aansprakelijkheid en Open Data	18	A.3 Scenario 2 Dynamisch gefaseerde invoer	32
		A.4 Scenario 3 Volledig Open Data	33
		Appendix B: Datasets	34

## Samenvatting

**Wereldwijd worden allerlei initiatieven ontplooid om overheidsdata open te maken voor gebruik door derden. Het ontwikkelen van Open Databeleid kan bijdragen aan hergebruik van overheidsinformatie. Op die manier kunnen andere partijen overheidsinformatie gebruiken, verrijken en (op maat) aanbieden aan de maatschappij.**

Dit hergebruik kan daardoor veel positieve economische en maatschappelijke effecten opleveren. Dit kan alleen als gekozen wordt voor een actieve in plaats van passieve open data verstrekking. De minister van Binnenlandse Zaken heeft in 2011 aangegeven dat Nederlandse overheden aangespoord moeten worden om - binnen de wettelijke mogelijkheden - data die zijn verzameld in het kader van de uitvoering van een publieke taak ook beschikbaar te stellen voor derden. Verschillende overheden gingen de waterschappen daarin al voor. In lijn met deze ontwikkelingen mag worden verwacht dat ook de waterschappen eenduidig beleid rondom open data ontwikkelen. De werkgroep Open Data reikt door middel van dit document de waterschappen uitvoeringsscenario's voor Open Databeleid aan.

De ontwikkelingen gaan dusdanig snel dat Nederland op relatief korte termijn tot de achterhoede kan gaan behoren wat betreft het breder benutten van overheidsdata, als ze daar niet in mee gaat. Daarom is de Nederlandse overheid er toe overgegaan het hergebruik van openbare overheidsinformatie actief te bevorderen.

Er zijn al veel activiteiten ondernomen om de positieve effecten die gepaard gaan met een actief Open Databeleid te kunnen realiseren. Het is daarbij van belang dat de overheid haar openbare informatie, in het bijzonder haar open data, actief en eenvoudig toegankelijk maakt, en ervoor zorgt dat er geen belemmeringen zijn voor het (her)gebruik van de informatie. De mi-

nister van Binnenlandse Zaken heeft in 2011 aangegeven dat Nederlandse overheden aangespoord moeten worden om - binnen de wettelijke mogelijkheden - data die zijn verzameld in het kader van de uitvoering van een publieke taak ook beschikbaar te stellen voor derden. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft aangekondigd dat het al haar data vanaf 1 januari 2015 volgens het principe 'open, tenzij' beschikbaar stelt. Ook de provincies hebben dergelijk 'open Databeleid' geformuleerd en zich hier afzonderlijk aan gecommitteerd als het gaat om geo-gerelateerde gegevenssets. In lijn met de ontwikkelingen mag worden verwacht dat ook de waterschappen eenduidig beleid rondom open data ontwikkelen. Tenslotte is in december 2012 de motie Voortman, C.S. aangenomen in de Tweede Kamer welke de regering verzoekt het principe dat de burger in beginsel toegang heeft tot overheidsinformatie ("ja, tenzij") toe te passen.

Omdat de definitie en specifieke toepassing van Open Data erg breed en voor interpretatie vatbaar is, heeft Informatiehuis Water een werkgroep 'Standpuntbepaling Open Data Watersector' ingericht die zich heeft gebogen over het omgaan van open data binnen het waterbeheer in het algemeen en binnen de waterschappen in het bijzonder. Op basis van definitie voor Open Data, de juridische kaders en beschikbare onderzoeksrapporten heeft de werkgroep vier scenario's uitgewerkt die door de waterschappen gehanteerd kunnen worden bij het formuleren van een Open Databeleid.

De beschreven scenario's gaan uit van een aantal tijdsvakken. Deze zijn achtereenvolgens 2013 (huidige situatie), 2015 (ingangsmoment Rijksdata als Open Data, nieuw SGBP voor de KRW), 2021 (SGBP KRW, toetsronde keringen) en de periode daarna. De scenario's variëren vooral in ambitieniveau en de snelheid van uitvoeren van een open Databeleid.



Daarbij wordt ook onderscheid gemaakt tussen verschillende typen gegevens (administratief, tijdreeksen, geo-informatie) en de bedrijfsprocessen van de waterschappen.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de scenario's. Voor een uitgebreidere uitwerking van de scenario's verwijst de werkgroep naar haar rapport 'Waterschappen en Open Databeleid: een afwegingskader'. De scenario's zijn:

**0: Passief, beleid zoals het nu is.**

Veel data gesloten, minimale kosten en baten. Met dit scenario wordt in veel gevallen niet voldaan aan de huidige wettelijke verplichtingen.

**1: Statisch gefaseerde invoer.** Oplopende, beperkte inspanning en kosten. Gegevens worden als bestanden vrijgegeven zodat gebruikers handmatige handelingen moeten verrichten. Historische gegevens worden alleen op verzoek vrijgegeven. In dit scenario kunnen gebruikers wel gegevens hergebruiken maar niet in een app.

**2: Dynamisch gefaseerde invoer.** Oplopende inspanning. Gegevens worden zo vrijgegeven dat software systemen deze automatisch kunnen gebruiken. Historische data komt ook beschikbaar als open data. In dit scenario kunnen eenvoudig toepassingen op basis van de data worden gebouwd. Kosten over de tijd verspreid, relatief hoge baten.

**3: Volledig Open.**

Ook dit is een gefaseerd scenario maar met een hoog ambitieniveau. Op korte termijn worden data sets zo ontsloten dat ze herbruikbaar zijn in toepassingen, maar ook zo dat ze verwijzen naar externe datasets. Relatief hoge kosten in beperkte periode. Extra

baten ten opzichte van scenario 2 op de langere termijn.

Een veelgehoord argument tegen het 'open' maken van data zijn de daarbij behorende risico's. De werkgroep constateert dat er inderdaad risico's zijn, maar dat deze relatief beperkt zijn. Veel data is al openbaar op basis van bestaande juridische kaders (Wet Openbaarheid van Bestuur, verdrag van Aarhus) of zou al als open data beschikbaar gesteld moeten worden (Basisregistraties, Inspire richtlijn).

Een belangrijk risico dat rondom het open maken van data vaak genoemd wordt is de- soms door de waterschappen zelf als ontoereikend beschouwde - kwaliteit van de data. Van belang is te beseffen dat door de data beschikbaar te maken en je een goede terugmeldfaciliteit inbouwt, de kwaliteit van de data eenvoudig kan worden vergroot. Daarnaast mag je er vanuit gaan dat voor de uitvoering van de publieke taak de data van enig niveau zullen zijn.

Een aanvullende maatregel die genomen kan worden tegen de risico's die voort kunnen komen uit de -achterblijvende -kwaliteit van data is tenminste de kwaliteit en het wenselijke gebruik van de data duidelijk te beschrijven (meta informatie, proclaimer / disclaimer) zodat ongepast gebruik voorkomen wordt. Aanvullend kan overwogen worden alleen gecontroleerde data vrij te geven. Bij de inventarisatie van de huidige datasets komt de werkgroep overigens tot de conclusie dat met name de datasets rondom waterkwaliteit (zwemwater, Kader-richtlijn Water) inmiddels een dusdanige kwaliteit hebben en volgens de open standaard Aquo worden vrijgegeven dat ontsluiting hiervan als open data met relatief beperkte inspanning kan plaats vinden.

Met een actief open Databeleid stel je de data ongericht beschikbaar. Indien enkele voorzorgsmaatregelen worden genomen zoals de hierboven genoemde proclaimer



zal de wettelijke aansprakelijkheid die hieruit zou kunnen voortvloeien verwaarloosbaar zijn.

De kosten en baten die met de invoering van een open Databeleid samengaan zijn lastig in te schatten. De werkgroep verwacht dat de grootste kosten gepaard gaan met het eventuele aanbrengen van kwaliteitsverbeteringen in de data en het digitaliseren van data, in het geval dat dit nog niet gebeurt. De baten zullen voor een groot deel liggen in het (potentiële) hergebruik van de gegevens. Een (groot) deel van de baten zal zich daarmee naar verwachting buiten de organisatie bevinden. Hergebruik van data kan ook leiden tot nieuwe afgeleide gegevens en inzichten waarbij de bedrijfsprocessen van de waterschappen gebaat kunnen zijn. Daarnaast kan de kwaliteit van de data van de waterschappen een impuls krijgen als gevolg van de uitvoering van een Open Databeleid.

De baten die gepaard gaan met betere data vloeien terug naar de interne bedrijfsprocessen. Een laatste belangrijke baat is dat het openstellen van data de transparantie van het beleid vergroot, immers zowel het publiek als de waterbeheerder kan over dezelfde informatie beschikken. Op deze manier worden democratische besluitvormingsprocessen met betrekking tot waterbeheer ondersteund.

De kosten van de opeenvolgende scenario's betreffen overigens niet per definitie een uitbreiding van de kosten van een vorig scenario. De kosten voor scenario 1 zullen een andere samenstelling hebben dan die van scenario 2. Dit omdat voor het beschikbaar stellen van gestructureerde statische bestanden andere kosten gemaakt moeten worden dan voor het beschikbaar stellen van dynamische gegevens aan (externe) toepassingen.

Het opbouwen van historie en beschikbaar stellen van deze informatie vergt een inspanning die feitelijk losstaat van open data, maar van belang is voor de duurzame reproduceerbaarheid van de dienstverlening die de overheid nastreeft. Bij doorgroei van scenario 2 naar scenario 3 zullen bestaande investeringen grotendeels in stand blijven.

De meerkosten voor het dynamisch ontsluiten van gegevens zullen relatief hoog zijn voor de eerste dataset omdat dit om een gegevensinfrastructuur vraagt die nog niet overal beschikbaar is. Daarop volgende datasets zullen naar verwachting tegen relatief beperkte infrastructurele kosten beschikbaar gesteld kunnen worden.

An aerial photograph of a coastal area. In the foreground, there is a green grassy field and a paved road with a few cars. A concrete dike runs along the edge of the water. The water is a deep blue-grey color, and the sky is a pale, hazy blue. The overall scene is a typical coastal landscape.

**Het opbouwen van historie en beschikbaar stellen van deze informatie vergt een inspanning die feitelijk losstaat van open data, maar van belang is voor de duurzame reproduceerbaarheid van de dienstverlening die de overheid nastreeft.**



## 1. Inleiding

**Vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is aangekondigd dat uiterlijk 1 januari 2015 de Rijksdata volgens het principe “open, tenzij” beschikbaar worden gesteld.**

**Het kabinet moedigt het beschikbaar stellen van open data aan. In de Kamerbrief over hergebruik en open data van 30 mei jl. geeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan dat overheden moeten worden aangespoord om de door hen beheerde data ter beschikking te stellen (Minister van BZK, 2011).**

Open Data is het principe dat data die de overheid inwint en gebruikt ten behoeve van de ondersteuning van eigen publieke taken gratis (dan wel tegen verwervingskosten) beschikbaar worden gesteld aan anderen. Door de voor de ontsluiting van deze data open standaarden te gebruiken, kan de informatie van verschillende organisaties met elkaar worden vergeleken en kunnen landelijke informatiebeelden eenvoudig, eenduidig en efficiënt tot stand worden gebracht.

Provincies hanteren al enkele jaren een actief Open Databeleid. Nu het Rijk het voortouw neemt ligt het voor de hand dat ook de waterschappen een beleid ontwikkelen omtrent het omgaan met eigen data en ter beschikking stellen als Open Data.

Dit rapport geeft een beeld hoe de verschillende partijen in de watersector, maar ook daar buiten, tegen Open Data aankijken. Vragen worden beantwoord ten aanzien van, wat onze burens doen en hoe er een beleid kan worden gemaakt ten goede van Open Data voor de waterschappen om uiteindelijk tot een standpuntbepaling te kunnen komen.

Op 22 juni 2012 is door de werkgroep Middelen van de Unie van Waterschappen de opdracht verleend aan het Informatiehuis Water om een voorstel te schrijven om tot een standpuntbepaling betreffende Open Data te kunnen komen.

Het Informatiehuis Water is een samenwerkingsverband van Rijk (Rijkswaterstaat), provincies (IPO) en de waterschappen (via Het Waterschapshuis) op het gebied van gestandaardiseerde informatiestromen ten behoeve van rapportages en landelijke informatiebeelden over waterbeheer.

Het Informatiehuis Water heeft vanuit het Bestuursakkoord Water de opdracht gekregen om te komen tot een gemeenschappelijk dataprotocol voor de watersector. Dit wordt een richtlijn hoe om te gaan met data in de watersector. De afronding geschiedt in het tweede kwartaal van 2013.

Om voor de participerende partijen van het Informatiehuis Water in dit dataprotocol één lijn te kunnen trekken op het onderwerp Open Databeleid is het van groot belang dat de waterschappen ook op dit thema een standpunt bepalen.

### 1.1 Vraagstelling

Landelijk is het invoeren van beleid omtrent Open Data volop in ontwikkeling. Vele Open Data initiatieven zijn inmiddels gestart.

Gezien de politieke uitspraak dat Rijksdata vanaf januari 2015 open is “tenzij” zullen ook de waterbeheerders, met name de waterschappen een beleid moeten ontwikkelen omtrent Open Data.





Open Databeleid moet een plaats krijgen in het informatiebeleid van het waterschap en antwoord geven op de vragen:

- › Hoe gaan we om met Open Data?
- › Welke wetgeving is van toepassing?
- › Welke datasets zijn er?
- › Welke data kunnen we en mogen we ontsluiten?
- › Wie beheert deze data en het ontsluiten daarvan?
- › Wat is Open Data en wat is het beleid ten aanzien van Open Data dat de waterbeheerders moeten voeren?
- › Welk standpunt ten aanzien van Open Data willen de waterschappen innemen?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het noodzakelijk om nader te bepalen wat Open Data is. De onderstaande definitie van Open Data wordt gehanteerd om het beleid rondom Open Data verder vorm te geven:

Open Data betreft data die:

- › Verzameld zijn in het kader van de uitvoering van een publieke taak;
- › Onder verzamelen wordt ook genereren van data verstaan;
- › Gefinancierd zijn met publieke middelen voor de uitvoering van die taak;
- › Openbaar beschikbaar zijn op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob);
- › Proactief wordt vrijgegeven;
- › Bij voorkeur voldoen aan 'open standaarden';
- › Bij voorkeur door een computer kunnen worden ingelezen in een herbruikbaar en toegankelijk formaat;

In lijn is met bestaande overheid brede afspraken en de invulling van het begrip "open standaarden" aansluit bij de pas-toe-leg-uit lijst.

## 1.2 Actief versus passief open data

De definitie zoals hierboven beschreven gaat in op actief open databeleid. Zodra de data niet actief worden vrijgegeven, spreekt men van passief open data verstrekking. Juridisch gezien wordt dan voldaan aan Wet openbaarheid van bestuur, maar is sec genomen geen open Databeleid.

Dit is de situatie waarin de meeste overheden zich momenteel bevinden. Het is het verschil tussen een bestemmingsplan dat in de krant kenbaar is gemaakt, maar slechts op kantoor is in te zien, of dat deze via de website vrijelijk beschikbaar is. Letterlijk en figuurlijk worden de drempels tot informatie verlaagd. Dit rapport schetst de context waarin open data actief beschikbaar gesteld kan worden.

## 2. Omgevingsanalyse

**Beleid maken en uitvoeren is een dynamisch proces door politieke invloeden en de veranderende omgeving. Met het uitvoeren van een omgevingsanalyse kan hier beter op worden ingespeeld, onder andere om de effectiviteit van het beleid te vergroten.**

Met het opstellen van een omgevingsanalyse met betrekking tot Open Data is getracht inzicht te krijgen in:

- › Welke actoren spelen een rol bij het bepalen van het Open Databeleid?
- › Welke belangen hebben deze actoren?
- › Welke positie nemen de actoren in binnen het krachtenveld?
- › Hoe wordt omgegaan met Open Data in het buitenland?

De omgevingsanalyse bestaat uit drie stappen:

### **Stap 1: Inventariseren**

- › Alle actoren die bepalend zijn in het opstellen van een standpuntbepaling zijn geïnventariseerd en in beeld gebracht.

### **Stap 2 : Analyseren**

- › Hoe staat men ten aanzien van voorgestelde beleid?
- › Beleving en rollen
- › Open Databeleid in Nederland en daar buiten
- › Wat zijn de belangen, standpunten en argumenten?
- › Houding
- › Invloed

De analyse stap is uitgevoerd door middel van verschillende contactmomenten met de verschillende actoren binnen de watersector.

### **Stap 3 : Strategie bepalen**

- › Het opstellen van een standpuntbepaling, vormgegeven in dit document.

**“Welke actoren spelen een rol bij het bepalen van het Open Databeleid?”**





## 2.1 Inventarisatiefase

Om tot een Open Databeleid te komen zijn alle actoren, de stakeholders, in kaart gebracht.

Om het inzicht te vergroten zijn de verschillende actoren/stakeholders ingedeeld op basis van de rol die zij vervullen met betrekking tot Open Data. Stakeholders ten aanzien van Open Data vanuit de waterbeheerders zijn:

- › De burger
- › Onderzoeksinstituten
- › Universiteiten & Hogescholen
- › Rijkswaterstaat
- › Waterschappen
- › Overige overheden
- › Europese Unie
- › Marktpartijen, zoals softwareleveranciers
- › Etc.

## 2.2 Analysefase

Hoe staan de waterbeheerders ten aanzien van Open Data? Door middel van verschillende contactmomenten met de achterban en de werkgroep Open Data is getracht een beeld te vormen van de mening van de waterbeheerders.

Contactmomenten die zijn gepasseerd waren:

- › Werkgroep bijeenkomsten van de werkgroep Open Data;
- › Waternetwerkdag, 7 november 2012, Workshop Open Data;
- › Geo-Informatie werkgroep overleg van de Unie van Waterschappen, 6 december 2012, presentatie;
- › Waterrapportagedag, 10 december 2012, presentatie Open Data;
- › Platform Monitoring Waterkwantiteit, 12 december 2012, presentatie Open Data.

Rollen	Rolbeschrijving	Wie
Beslissers	Hebben bevoegd gezag	Nederlandse overheid, Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Beïnvloeders	Beïnvloeden de beslissers	Europese Unie
Gebruikers & Afnemers	Gebruiken het resultaat of ondervinden de gevolgen van het beleid	Alle belanghebbenden
Uitvoerders & Leveranciers	Spelen een rol bij de uitvoering van het beleid	Waterschappen, Informatiehuis Water

Tabell1: actoren en belanghebbenden

Tijdens bovenstaande contactmomenten met de achterban is getracht om door middel van presentaties en workshops omtrent Open Data een beeld te schetsen over wat Open Data inhoud en welke voordelen en eventuele nadelen dit met zich meebrengt voor de waterbeheerders. Naast de voor- en nadelen is getracht een juridisch kader aan te geven waarin een Open Databeleid zich beweegt.

Opvallend tijdens de verschillende contactmomenten is dat enerzijds men terughoudend is ten aanzien van een Open Databeleid. Deze terughoudendheid richt zich met name op het werk en de kosten van Open Data en het niet voldoende inzicht hebben van de voordelen van Open Data.

Anderzijds is een groot deel van de achterban positief gestemd en geeft men aan te willen starten met een Open Databeleid en is men van mening dat met deze werkwijze de struikelblokken vanzelf boven komen.

## 2.3 Open Data in Nederland

Internationaal komt er een beweging op gang waarbij overheden data vrijgeven. Daarbij lopen de Angelsaksische landen (Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk) voorop, maar ook Scandinavische landen spelen hierin een trekkersrol.

### 2.3.1 Open Databeleid in Nederland

Het Open Databeleid verschilt per land, elk land bevindt zich dan ook in een andere beleidsfase. Over het algemeen kun je constateren dat een tendens is waar te nemen bij de westerse overheden van het steeds meer beschikbaar stellen van de eigen datasets.

In Nederland spoort het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninklijke Relaties (BZK) mensen en organisaties aan om mee te denken en te werken aan een open overheid. Het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van overheidsinformatie

kunnen leiden tot economische en maatschappelijke impulsen.

Het Ministerie van BZK staat voor:

- › Het met de samenleving beleid ontwikkelen, uitvoeren en evalueren;
- › Openstaan voor voor initiatieven in de samenleving;
- › Openheid van zaken geven over haar handelen;
- › Stimuleren om gegevens te gebruiken of te hergebruiken voor nieuwe diensten en producten;
- › Digitaliseren van haar dienstverlening waar toepasbaar.

Om haar publieke taak goed uit te kunnen voeren produceert en verzamelt de overheid veel informatie. Een belangrijk deel van deze informatie is openbaar op grond van de Wet Openbaarheid Bestuur (Wob). De Wob regelt het recht op informatie van de overheid. De Wob zorgt ervoor dat er inzage is in het overheidshandelen en dat de burger kan deelnemen aan de democratie en overheidsbesluitvorming. Overheidsinformatie is altijd openbaar, tenzij de Wob of andere wetgeving bepaalt dat de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken.

Enkele van belang zijnde uitzonderingen waarbij data niet openbaar wordt gemaakt:

- › Bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld;
- › Vrijgeven van informatie schaadt de economische en/of financiële belangen van de overheid;
- › Privacy gevoelige informatie;
- › Voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de zaak betrokken personen of rechtspersonen;
- › Als het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het belang dat





de vrager heeft om als eerste kennis te nemen van de informatie;

- › Persoonlijke beleidsopvattingen, die zijn opgenomen in stukken voor intern beraad.

Deze openbare overheidsinformatie wordt voor meerdere doelen en doelgroepen gebruikt. Bijvoorbeeld door de overheid zelf om publieke taken efficiënter en effectiever uit te voeren. Daarnaast kunnen partijen buiten de overheid nieuwe producten en diensten maken op basis van de beschikbare overheidsinformatie.

Vanwege de positieve effecten die het hergebruik van overheidsinformatie kan opleveren, is de Nederlandse overheid er toe overgegaan het hergebruik van openbare overheidsinformatie actief te bevorderen. Op die manier kunnen andere partijen deze informatie gebruiken, verrijken en (op maat) aanbieden aan de maatschappij.

Binnen de Nederlandse overheid zijn al veel activiteiten ondernomen om deze positieve effecten te kunnen realiseren. Hierbij is het van belang dat de overheid haar openbare informatie, in het bijzonder haar open data, actief en eenvoudig toegankelijk maakt, en ervoor zorgt dat geen belemmeringen zijn voor het (her-)gebruik van de informatie.

Binnen de provincies is men sinds 2007 gestart met het openbaar maken van data. Een goed voorbeeld hiervan is het Provinciaal Georegister (PGR). Het PGR is een website ([www.provinciaalgeoregister.nl](http://www.provinciaalgeoregister.nl)) van de gezamenlijke provincies, verenigd in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het Provinciaal Georegister bevat beschrijvingen van en toegang tot datasets van alle Nederlandse provincies. Het PGR is onder andere opgezet om te voldoen aan de eisen die werden gesteld door de INSPIRE-richtlijn. INSPIRE verplicht alle lidstaten om geo-informatie over 34 thema's openbaar beschikbaar te maken. Aangezien een gedeelte van deze

informatie in Nederland door de provincies beheerd wordt, ontsluiten de provincies deze informatie zelf. Door het PGR in gezamenlijkheid met de andere provincies te ontwikkelen en te beheren (onder de vlag van het IPO) worden ook kosten bespaard.

De kosten voor het gezamenlijk beheren en ontwikkelen van het PGR zijn veel lager dan wanneer elke provincie dat afzonderlijk zou doen. De provincies zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het PGR en leveren alle een (personele) bijdrage aan de organisatie. Dit is in IPO-verband de gebruikelijke methode om dit soort projecten te financieren.

Op die manier hoeven er geen facturen en ingewikkelde verrekeningen plaats te vinden, maar kan er wel gekeken worden of alle provincies over het geheel aan IPO-projecten evenwichtig bijdragen.

Er zijn de afgelopen jaren ontwikkelingen geweest die hergebruik van overheidsinformatie gemakkelijker maken. Veel door de overheid geproduceerde informatie is in de afgelopen jaren toegankelijk gemaakt, onder andere via databanken op websites zoals [wetten.nl](http://wetten.nl), [Overheid.nl](http://Overheid.nl) en Staten Generaal digitaal.

Ook door de overheid verzamelde informatie wordt meer en meer digitaal aangeboden. In september 2011 heeft de minister van Binnenlandse Zaken het Nederlandse open dataportaal geopend.

Dit open data portaal biedt:

- › een doorverwijsregister, waarin bronnen van overheidsinformatie worden ontsloten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om overheidsinformatie die al openbaar is;
- › een overzicht van innovatieve en slimme toepassingen op datasets;
- › een platform met informatie over open data;
- › een verwijzing naar de fora waarop,

door de gemeenschap rondom open data, gediscussieerd wordt over open data en toepassingen;

Inmiddels bevat het Nationale open data portaal 600 datasets, die te vinden zijn via het Nederlandse open dataportaal: [www.data.overheid.nl](http://www.data.overheid.nl).

Enkele mooie voorbeelden van Open Data en toepassingen zijn onder andere:

- › het kadaster
- › buienradar.nl
- › KNMI Data Centrum, [www.data.knmi.nl](http://www.data.knmi.nl)
- › Publieke Dienstverlening op Kaart, [www.pdok.nl](http://www.pdok.nl)
- › Rijksdienst voor Wegverkeer.

## 2.4 Open Databeleid binnen de Europese Unie

In 2011 is Open Data ook onderdeel van de Europese Innovatieagenda. Neelie Kroes, Europees Commissaris Digitale Agenda, heeft zich expliciet uitgesproken het Open Databeleid te ondersteunen.

### 2.4.1 Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk is Open Data al een aantal jaren verankerd in wetgeving en beleid. De Europese richtlijn voor hergebruik van overheidsinformatie (2003) is door het Verenigd Koninkrijk als eerst Europees land vertaald naar nationale wetgeving.

Het Verenigd Koninkrijk streeft voornamelijk drie doelen na met haar Open Databeleid:

1. User- **generated content**: Open Data wordt ingezet voor sociale en economische doeleinden.
2. Hergebruikers **van overheidsinformatie**: Hergebruikers worden tijdig voorzien van de informatie die ze willen hebben zodat het ingezet kan worden ten

behoefte van alle burgers.

3. Publiek **belang**: Het beschermen van het publiek belang door burgers voor te bereiden op de informatiesamenleving en te zorgen dat iedereen voordeel heeft van de informatiemaatschappij.

Nadruk in het Verenigd Koninkrijk ligt met name op het proactief vrijgeven van overheidsdata, in de vorm van open, en bij voorkeur Open Linked Data. Open Linked Data is de hoogst mogelijke wijze van het vrijgeven van openbare data (5-sterren, zie paragraaf 4.1). Bij Open Linked Data is alle data aan elkaar gelinkt om extra context te verstrekken.

### 2.4.2 Spanje

In Spanje wordt Open Data gestimuleerd. Het stimuleren van Open Data gebeurt middels het Avanza2 programma waarbij de focus ligt op het beschikbaar stellen van diensten en data. Avanza 2 vindt dat Open Databeleid ertoe kan bijdragen dat de overheid in een constant gesprek is met burgers en hierdoor een beter zicht krijgt op hun behoeften en voorkeuren.

De belangrijkste aanleiding voor het opnemen van het Open Databeleid is de Europese richtlijn 2003/98/EC voor hergebruik van overheidsinformatie. Spanje is sterk betrokken geweest bij de formulering van de richtlijn en heeft deze richtlijn in 2007 omgezet naar nationale wetgeving.

### 2.4.3 België

In België is een concept nota omtrent Open Data goedgekeurd. De nota stelt dat Open Data de norm moet worden binnen de Vlaamse overheid. Gesloten data kan nog enkel mits expliciete verantwoording, vergelijkbaar met de 'pas toe, tenzij'-lijst in Nederland.





België hanteert een integrale benadering, dus over het lokale, regionale en federale niveau heen. FEDICT (Federale overheidsdienst voor ICT) lanceerde een portaal voor Open Data in België.

#### 2.4.4 Duitsland

In Duitsland wordt veel geïnvesteerd in Open Data. De Duitse overheid wil graag voortuitgang boeken in het openstellen van de overheidsdata, maar is niet van plan een strikte wetgeving te gaan hanteren. Vele maatschappelijke organisaties hebben hierover hun kritiek geuit.

Er zijn verschillende Open Data initiatieven die een beroep doen op de overheid om meer data te publiceren. Eind 2012 moet het platform voor openbare geo-data in Duitsland beschikbaar zijn.

Pijlers van het Open Databeleid in de Verenigde Staten zijn:

- › **Transparantie:** Het bevorderen van de controleerbaarheid van de overheid en het geven van informatie over wat de overheid doet. Het gaat hier in het bijzonder om het vrijgeven en benutten van overheidsdata in een bruikbaar en toegankelijk formaat.
- › **Participatie:** De burgers de mogelijkheid geven om deel te nemen aan het beleidsproces.
- › **Samenwerking:** Het inzetten van innovatieve instrumenten, methoden en systemen om de samenwerking tussen overheden en burgers te bevorderen.

De primaire motivatie achter het Open Databeleid is de behoefte aan het verbeteren van de democratie, de efficiëntie en de effectiviteit van de overheid.

### 2.5 Open Databeleid in de Verenigde Staten

In de Verenigde Staten voert men al langer een Open Databeleid. De eerste start is gemaakt in 2004. Onder leiding van President Obama nam het open Databeleid een vogelvucht. In 2009 gaf Obama aan dat het uitgangspunt van de overheid het proactief vrijgeven van informatie moet zijn op basis van het Freedom of Information Act.

**“De primaire motivatie achter het Open Databeleid is de behoefte aan het verbeteren van de democratie, de efficiëntie en de effectiviteit van de overheid.”**

## 3. Juridisch kader

**Bij open data draait het om het voor hergebruik geschikt maken van overheidsinformatie die tot stand is gekomen tijdens het uitvoeren van publiekrechtelijke taken. Basis voor publiekrechtelijke taken vormen de eindeloze reeks wetten, algemene maatregelen van bestuur, ministeriële regelingen, circulaire, verordeningen van provincies en gemeenten en de daaronder hangende uitvoeringsregels.**

Verzameling van informatie is inherent aan de uitvoering van deze wet- en regelgeving. Waar sommige wetten ver gaan in de regeling van de benodigde informatie die nodig is voor de taakuitvoering (bijvoorbeeld de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI)) laten andere wetten de informatieverzameling over aan het uitvoerende bestuursorgaan.

Open Data is een relatief nieuw begrip en heeft nog geen eigen juridische vereisten. Open Data zal daarom terug moeten vallen op bestaande wet- en regelgeving die het openbaar maken van data mogelijk maken.

Niet alle data van de waterbeheerders kunnen zo maar als Open Data worden bestempeld. Door wet- en regelgeving worden grenzen gesteld. Deze grenzen liggen onder meer in de sfeer van privacy en auteursrecht. Op die terreinen stellen wetten en regels een grens aan het openbaar maken van gegevens.

### 3.1 Wet openbaarheid van bestuur

De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is in 1980 in werking getreden na de invoering van een Europese richtlijn van het Europees Parlement. De Europese richtlijn heeft als doel openbaarheid te betrachten voor overheden.

De Wob zorgt ervoor dat burgers en andere belanghebbenden inzage hebben in het

handelen van de overheid. Overheidsinformatie is altijd openbaar, tenzij de Wob of andere wet- en regelgeving bepaalt dat de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te maken.

De Wob beschrijft hoe de informatieverstrekking dient te worden uitgevoerd, passief of actief. Het passief verstrekken van data betekent dat een overheids- cq bestuursorgaan wacht op een verzoek om informatie, het zogeheten Wob-verzoek. Bij actieve informatieverstrekking is de informatie te raadplegen zonder hiervoor eerst een verzoek in te dienen.

### 3.2 Intellectueel eigendom

Het intellectueel eigendomsrecht is een verzamelnaam voor verschillende rechten die zijn vastgelegd in nationale en internationale wetten.

Onder intellectueel eigendomsrecht valt onder andere:

- › Auteursrecht
- › Databankenrecht
- › Wet op naburige rechten
- › Handelsnamenrecht
- › Merkenrecht
- › Octrooirecht

In het kader van Open Data zijn het Auteursrecht en Databankenrecht het belangrijkste.

#### 3.2.1 Auteursrecht

Het auteursrecht beschermt werken van makers en vereist enige mate van oorspronkelijkheid, dat wil zeggen, dat het werk een eigen karakter moet hebben waaruit persoonlijk karakter van de maker blijkt. Het ontstaat van rechtswege bij creatie en eindigt 70 jaar na de dood van de maker.

#### 3.2.2 Auteursrecht en de Overheid

Op de rechten van de auteursrechthebber bestaat een aantal beperkingen





omwille van het algemeen belang. Daarom is voor bepaalde vormen van gebruik van auteursrechtelijk beschermd werk geen nieuwe toestemming van de auteursrecht-hebbende vereist.

Artikel 11 uit de Auteurswet bepaald dat er geen auteursrecht berust op wetten, besluiten en verordeningen, door de openbare macht uitgevaardigd, noch op rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen. Artikel 15b van de Auteurswet benoemd dat het gebruik van openbaargemaakte overheidsinformatie vrij moet zijn, tenzij het auteursrecht erop is voorbehouden. Zonder voorbehoud is de informatie vrije informatie.

### 3.2.3 Databankenrecht

Het Databankenrecht ontstaat ook van rechtsweg en richt zich op de inhoud van een verzameling gegevens waarin substantieel geïnvesteerd is. Op grond van dit recht is het niet toegestaan, zonder toestemming van de producent van de databank, de databank of een substantieel gedeelte daarvan op te vragen en/of te hergebruiken.

Dit recht beoogt de gedane investeringen in de databank te beschermen voor een periode van 15 jaar, te rekenen vanaf het moment van productie dan wel vanaf de ter beschikkingstelling aan het publiek.

## 3.3 Wet bescherming persoonsgegevens

Op de verwerking van persoonsgegevens is de Europese privacyrichtlijn en in Nederland de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) van toepassing. Ook de Wob bevat privacybeschermende bepalingen. Algemene regel is dat de verwerking van persoonsgegevens gebonden moet zijn aan een vooraf bepaald doel en aan eisen van rechtmatigheid en kwaliteit moet voldoen. Verwerking van bijzondere gegevens (ras, etniciteit, medisch, justitieel, enz) is verboden, tenzij de wet het toestaat.

Hergebruik van persoonsgegevens in het kader van Open Data past niet binnen de kaders van de privacywetgeving. De data die als Open Data worden vrijgegeven mogen geen tot natuurlijke personen te herleiden gegevens bevatten. Wel is het mogelijk om persoonsgegevens voor onderzoek met betrekking tot beleid en statistiek te verwerken, maar ook dan mag het resultaat van het onderzoek niet te herleiden zijn tot natuurlijke personen.

Daarmee is de ondergrens welke gegevens mogen wel en welke gegevens mogen niet openbaar worden gemaakt over personen aangegeven.

## 3.4 Verdrag van Aarhus

Het Verdrag van Aarhus is het verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieu aangelegenheden. Het verdrag handelt over:

- › het verlenen van toegang tot milieu-informatie aanwezig bij de overheid. Naast de "passieve" toegang, d.i. informatie verstrekken wanneer een burger of milieuvereniging erom vraagt, dient de overheid ook aan "actieve" informatieverstrekking te doen via onder meer het publiceren van rapporten over de toestand van het milieu, publiek toegankelijke databanken of soortgelijke registers, etc.
- › het verlenen van inspraak in de besluitvorming omtrent milieuaangelegenheden. Dit slaat zowel op specifieke activiteiten (een lijst hiervan is opgenomen als bijlage bij het verdrag) als plannen, programma's, beleid en regelgeving met betrekking tot milieu.
- › het verlenen van toegang tot de rechter in milieuaangelegenheden, bijvoorbeeld om toegang tot milieu-informatie te verkrijgen.

### 3.5 Archiefwet

De Archiefwet verplicht niet tot het actief openbaar maken van overheidsinformatie. Met de komst van de aangescherpte Europese richtlijn worden archieven opgenomen in het Open Data regime, en de Archiefwet moet tegen 2014 zijn aangepast.

### 3.6 Hergebruik van data

In geen van de bovenstaande wet- en regelgeving is iets terug te vinden over het hergebruik van overheidsdata. Regels over hergebruik zijn te vinden in de Europese Richtlijn inzake het hergebruik van overheidsinformatie van 2003. Deze regels hebben in de Nederlandse wetgeving hun uitwerking gekregen en zijn in 2005 opgenomen in de Wob.

Onder hergebruik verstaat de Europese Richtlijn:

*'Het gebruik door natuurlijke personen of rechtspersonen van documenten (drager van gegevens) die in het bezit zijn van openbare lichamen voor andere commerciële of niet-commerciële doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de documenten zijn geproduceerd'.*

De Europese Richtlijn stimuleert, maar verplicht niet tot het voor hergebruik beschikbaar stellen van data.

Een van de stimulerende maatregelen uit de richtlijn is dat openbare lichamen hergebruik moeten bevorderen, onder andere door alle documenten in digitale vorm te verwerken. Liever geen kosten voor hergebruik, maar als het dan toch moet, breng dan alleen de kosten voor het verzamelen en ontsluiten in rekening.

Het belang van open data is sinds de invoering van de Europese richtlijn sterk toegenomen en langzaam maar zeker beginnen de EU-lidstaten dat nu ook in te zien. Desondanks blijft de potentie die schuilt

achter het hergebruik van overheidsinformatie nog zwaar onderbenut. Om die reden heeft eurocommissaris Kroes een EU Open Data-strategy aangekondigd en zijn de regels aangescherpt.

In december 2011 is de inhoud van de gewenste aanscherping openbaar gemaakt. De belangrijkste elementen zijn:

- › dat er toezicht komt op de naleving van de EU-richtlijn hergebruik overheidsinformatie;
- › de toepassing van het principe 'pas toe of leg uit' op de algemene regel dat overheidsinformatie vrijgegeven moet worden voor hergebruik;
- › inperking van de mogelijkheid om kosten in rekening te brengen;
- › vrijgave van documenten en bestanden in gangbare formaten geschiedt, wat
- › hergebruik door een computer vergemakkelijkt;
- › collecties van bibliotheken, musea en archieven onder het Open Data regime komen te vallen.

### 3.7 Aansprakelijkheid en Open Data

Het vrijgeven van data voor hergebruik kan leiden tot aansprakelijkheidsrisico's. In het 109 bladzijde tellende document van Marc de Vries, augustus 2012, in opdracht van Het Bureau Forum Standaardisatie wordt dit onderdeel uitgebreid belicht.

Er zijn drie soorten risico's te onderkennen:

1. Data zijn beschikbaar gesteld voor hergebruik terwijl dat niet mocht;
2. De voor hergebruik beschikbaar gestelde data zijn gebrekkig;
3. De gratis verstrekking veroorzaakt oneerlijke concurrentie met marktpartijen.



De algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn hierop van toepassing. Het eerste risico zal beperkt zijn qua schadevergoeding verplichting als het gaat om verstrekken van persoonsgegevens, als dit er al op zou volgen. Er is wel een gevaar van bestuurlijk imagoverlies dat nadelige gevolgen kan hebben. Om dit te voorkomen zijn organisatorische en procedurele waarborgen van belang die aan de bestaande veiligheidsprotocollen kunnen worden toegevoegd.

Bij het tweede risico is het van belang te beseffen dat de data uit hoofde van de publieke taak zijn geproduceerd en juist niet voor hergebruik. Toerekening van schade zal hierdoor niet voor de hand liggen. Bij het derde risico zal niet snel leiden tot een uitspraak van de rechter dat het handelen van de overheid onrechtmatig is. In het ergste geval kan sprake zijn van een billijke vergoeding richting de marktpartij. De algemene conclusie is dat het vrijgeven van data niet zonder risico is, maar juridisch niet anders ligt dan we vanuit de huidige WOB gewend zijn te handelen (passief openbaar maken).

Wel is het van belang om enkele voorzorgsmaatregelen te treffen. Zo kunnen procedures binnen de eigen organisatie ingebed worden om openbaarheid van persoonsgegevens te voorkomen. Om de resterende aansprakelijkheidsrisico's te minimaliseren kan gewerkt worden aan het creëren van een basislaag van metadata (waarvoor de data zijn ingewonnen, met welk doel) en aan het hanteren van een proclaimer.

**Open Data is een relatief nieuw begrip en heeft nog geen eigen juridische vereisten.**

**Open Data zal daarom terug moeten vallen op bestaande wet- en regelgeving die het openbaar maken van data mogelijk maken.**



## 4. Reikwijdte van Open Databeleid

Om invulling te geven aan verdere acties die voortvloeien uit het innemen van een standpunt ten aanzien van Open Data is het van belang eerst de reikwijdte van het te implementeren beleid te bepalen. Het 5 sterren model van Bernes-Lee kan hierbij een goed hulpmiddel zijn.

### 4.1 Randvoorwaarden

Ongeacht het scenario of diepgang van het op te stellen beleid is een aantal vereisten omtrent Open Data die voor elk willekeurig scenario van toepassing is. De data die als Open Data behandeld gaat worden moet:

- Compleet zijn
- Primair
- Tijdig
- Toegankelijk
- Non-discriminatoire
- Machine leesbaar
- Open standaarden
- Open licentie, dat wil zeggen dat er geen juridische beperkingen aan de data zijn gekoppeld.

In de beschreven scenario's in de paragrafen 5.4 en opvolgend is een aanname gedaan dat de datakwaliteit van de genoemde datasets op orde is.

#### 4.1.1 5-sterren model Bernes-Lee

Tim Bernes-Lee is de grondlegger van het World Wide Web (WWW). Tim Bernes-Lee heeft een 5 sterren model ontwikkeld waarop kan worden afgelezen in welk stadium een organisatie zich bevindt omtrent de implementatie van Open Databeleid. Het 5-sterrenmodel kan gezien worden als een publicatie standaard voor Open Data.

Aantal sterren	Omschrijving
*	Stel je data beschikbaar op het Web (in welk format dan ook) onder een open licentie
**	Stel het beschikbaar als gestructureerde data (bijvoorbeeld zoals Excel in plaats van een plaatje van een tabel)
***	Gebruik niet-merk gebonden formats (zoals CSV in plaats van Excel)
****	Gebruik URI's <sup>1</sup> om dingen te identificeren, zodat mensen naar de data kunnen verwijzen
*****	Link jouw data aan andere data om context te verstrekken

Tabel2: 5-sterren model Bernes-Lee

### 4.2 Risico's

Het voeren van een Open Databeleid brengt een aantal risico's met zich mee, die bij elk afzonderlijk scenario in overweging genomen dienen te worden. De risico's kunnen we indelen in een aantal categorieën:

- Kwaliteit van de data
- Aansprakelijkheid
- Organisatie
- Politiek & Imago

In de onderstaande paragrafen wordt elke categorie kort behandeld.

#### 4.2.1 Kwaliteit van Open Data

De kwaliteit van de data die vrijgegeven wordt als Open Data is een belangrijk aandachtspunt om de meerwaarde van Open Data te kunnen benutten. Wanneer is het verantwoord om data beschikbaar te stellen? De data moet in ieder geval voldoen aan de volgende aspecten:

- Volledigheid;
- Correct, data moet juist zijn
- Actueel
- Geldigheid, in tijd
- Consistent, gebruik standaardisatie

<sup>1</sup> URI's: de afkorting URI staat voor Uniform Resource Identifier. URI is een internet-protocolelement, gebaseerd op eerdere voorstellen van Tim Bernes Lee. Het is een eenmalige benaming van een 'bron', een stuk informatie, data of dergelijke.



- › Betrouwbaarheid
- › Tijdigheid, hoe snel is de data op te vragen/ te benaderen?

Aandachtspunten ten aanzien van data zijn ook herbruikbaarheid en de vindbaarheid van data, maar ook het meegeven van meta-data.

Data die de waterbeheerders kunnen gaan vrijgeven als Open Data is verzameld in het kader van een overheidstaak en dus binnen een context en met een betekenis. Derhalve moet de publicatie van data altijd vergezeld gaan van een beschrijving van deze context en de betekenis. Het meegeven van meta-data zorgt er voor dat de data ook vindbaar is.

#### 4.2.2 Aansprakelijkheid

Koud watervrees om aansprakelijk te worden gesteld ten aanzien van de data die wordt vrijgegeven is ook bij de waterbeheerders aanwezig. Uit recent onderzoek zoals genoemd in paragraaf 3.7

Aansprakelijkheid en Open Data blijkt dat de risico's ten aanzien van aansprakelijkheid gering zijn wel zijn voorzorgsmaatregelen noodzakelijk.

De voorzorgsmaatregelen die getroffen dienen te worden zijn:

- › Controle op de datakwaliteit; geef alleen correcte data vrij;
- › Voorzie de data van meta-informatie. Deze meta-informatie beschrijft de inhoud van de data, doel van de data, de herkomst, de kwaliteit en eventueel andere kenmerken;
- › Geef de geldigheid van de data aan;
- › Gebruik een disclaimer of proclaimer.

#### 4.2.3 Organisatie

Het voeren van een Open Databeleid vraagt om een verandering in de organisatie. De huidige organisatie moet gewijzigd

worden in een organisatie die ingericht is om data te verstrekken. De dienstverlening verandert in een dienstverlening die 24x7 beschikbaar is, hoe gaat de organisatie hier vorm aangeven?

Het vrijgeven van Open Data kan leiden tot extra vragen aan de waterbeheerders door eenieder die de data gebruikt. Is de organisatie hierop ingericht?

#### 4.2.4 Politiek & Imago

Vanuit de politiek wordt de druk steeds groter om een actief Open Databeleid in te voeren. Vanaf 1 januari 2015 is het immers verplicht om een Open Databeleid te voeren als het gaat om overheidsdata vanuit het Rijk.

Het voeren van een Open Databeleid heeft invloed op het imago van de waterbeheerder. Uiteraard is de invloed op het imago afhankelijk van het gekozen beleid en het gekozen scenario of scenario's.

Het niet voeren van een Open Databeleid kan leiden tot het mislopen van een aantal belangrijke kansen die het hanteren van een Open Databeleid met zich meebrengt, zoals nuttig gebruiken van crowd sourcing, het leggen van partnerverbanden met bijvoorbeeld kennisinstituten, het meer betrekken van de burger, imagoverbetering en vooral het bieden van transparantie. Laat als waterbeheerder zien wat je doet is het credo.

Open Data biedt de kans om een kleinere overheid te realiseren waarbij de markt zelf diensten kan optuigen die goed aansluiten op de informatie vragen vanuit de maatschappij zonder dat de overheid hierin hoeft te sturen of financieel hoeft bij te dragen.

Het verschaffen van en communiceren over de context voor een goede interpretatie van data is de enige plicht waar op ingezet moet worden. Een andere spinoff

kan zijn dat, burgers zelfstandig en georganiseerd gaan participeren in planvormingsprocessen, waarbij de overheid niet langer de regie hoeft te hebben, maar faciliteert dat de juiste partijen aan tafel komen te zitten en toetst of de spelregels goed worden toegepast.

### 4.3 Business Case

Het opstellen van een business case met betrekking tot Open Data heeft tot doel inzicht te krijgen in de kosten en baten van het voeren van een Open Databeleid. De Business Case bestaat uit de volgende onderdelen:

- › Verwachte toegevoegde waarde (opgenomen in de scenario's)
- › Planning, welke terug komt in de verschillende scenario's
- › Analyse van de kosten afgezet tegen de te verwachten baten

Open Data is een recent fenomeen en ervaringen zijn beperkt. Het is vaak niet duidelijk of én waar de voordelen van Open Data vallen. Hoe maak je de baten en lasten kwantificeerbaar? Hoe verhouden de baten en lasten zich tegen de (publieke) taak en beperkte middelen van een organisatie?

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het voeren van een Open Databeleid effect heeft op de organisatie, de overheid en de maatschappij.

Effecten op alleen directe kosten zijn in dit stadium niet concreet te maken. De hoogte van de kosten wordt mede bepaald door de keuze van het scenario, de omvang van de data, het te bereiken sterrenniveau.

#### 4.3.1 Kosten

Zoals in bovenstaande tekst is aangegeven is het in dit stadium van de standpuntbepaling zeer moeilijk om de kosten voor het voeren van een Open Databeleid financieel inzichtelijk te maken.

Kosten die verbonden zijn aan het voeren van een Open Databeleid kunnen in verschillende categorieën worden ingedeeld:

#### **Kosten om data geschikt te maken voor ontsluiting<sup>2</sup> :**

- › Kwaliteitsverbeteringen
- › Aanbrengen van structuur
- › Digitalisering van data

#### **Kosten voor een Open Data kanaal, indien deze nog niet aanwezig is:**

- › Bouwen van een website
- › Beheren van een website
- › Kosten voor de webservice
- › Capaciteit voor downloaden en uploaden
- › Servers
- › Bouwen van apps, indien de waterbeheerders besluiten die zelf willen exploiteren
- › Beheren van apps

#### **Kosten voor operationele Open Data activiteiten:**

- › Data beheer
- › Beheren van klantrelaties
- › Verwerken van financiële transacties
- › Publiciteitskosten
- › Kosten voor helpdesk/service organisatie

Kosten om de data geschikt te maken voor ontsluiting zijn kosten die soms toegerekend worden aan het voeren van een Open Databeleid maar worden soms ook toegerekend aan de informatiestrategie.

Het op orde krijgen van de datakwaliteit en de structuur van de data hangt sterk samen met gemaakte keuzes rondom gedetailleerdheid en ruwheid van de data, alsmede de vorm van de gegevensuitwisseling.

<sup>2</sup> Informatie naar aanleiding van onderzoek 'De waarde van Open Data', 26-04-2012





#### **Aannamen:**

In de in dit rapport opgenomen scenario's is de aanname gehanteerd dat de waterschappen bezig zijn met data op orde te brengen voor 2015.

#### **4.3.2 Baten**

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het voeren van een Open Databeleid vele baten met zich meebrengt. Baten kunnen zich voor doen op financieel vlak maar ook op het vlak van de organisatie, de overheid en de maatschappij.

##### **Financiële baten:**

- › Besparingen ten aanzien van het voldoen aan informatieverzoeken, besparingen op het aantal in te zetten FTE;
- › Door data beschikbaar te stellen aan hergebruikers, ontstaan nieuwe toepassingen welke niet worden gerealiseerd en geëxploiteerd door de bronhouder.

##### **Niet-financiële baten:**

- › Verhoging van de datakwaliteit, de waterbeheerders worden gedwongen om de eigen datakwaliteit te verhogen alvorens data naar buiten wordt gebracht;
- › Versterking van de legitimiteit doordat de informatie die de organisatie in beheer heeft vaker wordt gebruikt;
- › Vergroting externe oriëntatie, door het kiezen van een Open Databeleid worden de waterbeheerders gedwongen om zich meer naar buiten te richten en meer samen te werken met ketenpartners;
- › Eenvoudiger hergebruik van data door andere partijen;
- › Stimulatie van innovaties en nieuwe bedrijvigheid;
- › Vergroting van transparantie;

- › Betere dienstverlening aan burgers en bedrijven. Op basis van de vrijgegeven data kunnen toepassingen ontwikkeld worden die een uitbreiding of verbetering zijn ten aanzien van de al bestaande dienstverlening.

Uit een gesprek bij Waterschap Zuiderzeeland die zich over het vraagstuk Open Data hebben gebogen, blijkt dat men binnen de eigen organisatie een generiek informatieverzoek vaak nog niet interpreteert met de gedachte achter de Wet Openbaarheid Bestuur.

De verwachting is dat dit bij meer waterschappen het geval is.

## 5. Implementatie-scenario's Open Data

**Om een goed beeld te krijgen over de mogelijkheden omtrent Open Data voor de waterbeheerders en het beleid dat geformuleerd moet worden zijn scenario's opgesteld.**

Voor de waterbeheerders zijn verschillende scenario's denkbaar. In dit rapport worden vier mogelijke scenario's beschreven. De scenario's variëren in ambitieniveau en de snelheid van uitvoeren van een open Data-beleid. Daarbij wordt ook onderscheid gemaakt tussen verschillende typen gegevens (administratief, tijdreeksen, geo-informatie) en de bedrijfsprocessen van de waterschappen.

- › Scenario 0, as-is situatie, passief open data
- › Scenario 1, statisch gefaseerde invoer, oplopende, beperkte inspanning en kosten
- › Scenario 2, dynamisch gefaseerde invoer, oplopende inspanning.
- › Scenario 3, volledig open data, hoog ambitieniveau.

Elk scenario kent een viertal mijlpalen in de tijd. In onderstaande tabel zijn de mijlpalen met de bijbehorende kenmerken aangegeven.

Mijlpalen	Kenmerk
2013	As- is situatie (passief)
2015	Moment dat Rijksdata als Open Data wordt beschouwd
2021	Formele toetsingsronde voor o.a. Waterkwaliteit moet zijn afgerond.
>2021	Formele toetsingsronde voor o.a. Waterveiligheid gaat van start

Tabel 3: Mijlpalen Implementatiescenario's

De volledige scenario's zijn in de bijlagen van dit document opgenomen.

### 5.1 Stappenplan

Om invulling te geven aan de verschillende scenario's kan onderstaand stappenplan worden gebruikt:

- › Identificeren van datastromen
- › Preparatie van datasets
- › Publicatie van data
- › Exploitatie
- › Verankering

#### 5.1.1 Stap 1: Identificeren van informatiestromen

Voor ieder denkbaar scenario moeten de informatiestromen worden geïdentificeerd. Onderscheid voor de waterbeheerders kan gemaakt worden in:

- › De wettelijk verplichte datasets
- › Waterkwaliteit
- › Waterkwantiteit
- › Waterveiligheid
- › Zuiveringsinformatie.

#### 5.1.2 Stap 2: Preparatie van datasets

In de tweede stap wordt inzichtelijk gemaakt uit welke datasets de informatiestromen bestaan. Welke sets zijn beschikbaar, wat is het formaat van de data? De beschikbare data moet voorzien worden van meta-informatie.

Onderscheid voor de waterbeheerders kan gemaakt worden in:

- › De wettelijk verplichte datasets
- › Geografische informatie
- › Tijdsreeksen
- › Documentatie.

#### 5.1.3 Stap 3: Publicatie van data

In de derde stap wordt de data vrijgegeven via het internet. Het vrijgeven van de data is de eerste ster volgens het 5-sterren model van Bernes-Lee. Indien alle waterbeheerders de Aquo-standaard gebruiken om de data beschikbaar te stellen is het eenvoudig landelijke beelden te genereren.

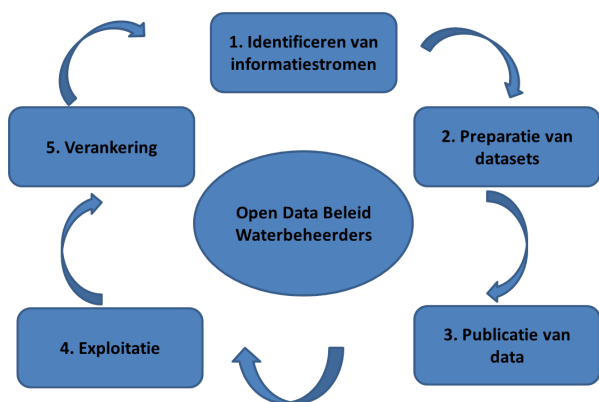


#### 5.1.4 Stap 4: Exploitatie

Gelet op de Wet markt en overheid is het niet de bedoeling dat overheden diensten gaan opzetten rondom open data.

#### 5.1.5 Stap 5: Verankering

Verankering in de eigen organisatie van het beleid of verankering via een andere partij bijvoorbeeld het Informatiehuis Water.



Figuur 1: Stappenplan

### 5.2 Scenario 0: Passief

Het eerste scenario dat behandeld wordt is het scenario van geen Open Databeleid voeren, het zogeheten nul-scenario of de "as-is" situatie hetgeen uitgaat van de wettelijke vereisten (o.a. Wob).

Gezien de uitspraak dat vanaf 1 januari 2015 Rijksdata open gesteld moet worden volgens het principe "open, tenzij" en de positie die de provincies hebben ingenomen met hun actieve Open Databeleid is het bijna onmogelijk om voor dit scenario te kiezen. Afgezien van de wettelijke verplichting laten de waterbeheerders ook kansen liggen op het gebied van kennisdeling, het betrekken van de burger, imago verbetering en transparantie.

Het nul-scenario geeft de situatie zoals deze voor de waterbeheerders op dit moment van toepassing is. De wettelijk verplichte datasets worden op een statische wijze vrijgegeven als Open Data. Overige data is

via het plaatsen van een verzoek wel verkrijgbaar.

Als niet voor Open Data wordt gekozen zal de situatie in dit scenario voor de overige mijlpalen na 2013 niet wijzigen. Wel moeten de wettelijke verplichtingen ten aanzien van datasets gevolgd worden. Kenmerkend voor dit scenario is dat de inspanning en kosten laag blijven, maar dat er veel kansen die Open Data bied niet worden benut.

### 5.3 Scenario 1: Statisch gefaseerde invoer

Scenario 1 gaat uit van een groeipad naar een Open Databeleid. Vanaf 2015 worden datasets vrijgegeven als Open Data op een voorzichtige statische wijze.

Statische data is data (bijvoorbeeld een word-bestand) die op een website staat en waarbij het voldoende is, om deze bijvoorbeeld één keer per jaar te vernieuwen omdat de data niet wijzigt.

Voor de wettelijk verplichte datasets betekent dit dat de geografische informatie op een dynamische manier wordt vrijgegeven. Dynamische data zijn data die verschillende malen per dag of per week/per maand wijzigt en worden vrijgegeven als open data.

De overige datasets worden als gestructureerde data vrijgegeven. De datasets zoals de tijdsreeksen en documentatie worden als gestructureerde data vrijgegeven. Op verzoek is het mogelijk om historische data te verkrijgen van de waterbeheerders. Dit betekent dat vanaf 2015 een niveau van 2 tot 3 sterren wordt behaald.

Vanaf 2021 wordt in scenario 1 er vanuit gegaan dat datasets dynamisch worden aangeboden en historische data ook beschikbaar wordt gesteld. Na 2021 wordt voor geografische informatie en voor tijdsreeksen 4 sterren behaald.



## 5.4 Scenario 2: Dynamisch gefaseerde invoer

Scenario 2 vertoont veel gelijkenis met scenario 1. Bij scenario 2 is ook gekozen voor een gefaseerde invoer van Open Data. Open Data wordt echter niet meer statisch aangeboden maar dynamisch vrijgegeven. Dit betekent voor de gebruiker bijvoorbeeld dat hij zelf kan aangeven over welke periodes hij data wilt opvragen. Tevens is het voor de gebruikers mogelijk om historische data op te vragen.

De tijdreeksen worden als gestructureerde data vrijgegeven. Het bereiken van een 2 tot 3 sterren niveau in 2015 is haalbaar maar het niveau alleen is niet doorslaggevend, het kunnen publiceren van de data is belangrijker.

Door de bronhouders wordt een keuze gemaakt welke datasets als eerste in aanmerking komen om op dynamische wijze te worden vrijgegeven.

Vanaf 2021 zijn alle geschikte datasets Open Data en minimaal op 3 sterren niveau. Na 2021 worden datasets waar mogelijk als real time data vrijgegeven. Het dynamisch vrijgeven van Open Data vergt meer inspanning en meer keuzes die gemaakt moeten worden door de bronhouders van de data ten opzichte van het statische scenario 1.

Dynamisch vrijgeven betekent dat data wordt aangeboden met daarbij toepassingen om de data te presenteren. Een keuze die de waterbeheerders moeten maken is of deze toepassingen door de bronhouders zelf worden geboden of dat data vrijgegeven wordt en overige partijen toepassingen kunnen maken op de data.

De kosten voor het volgen van scenario 2 zijn dan ook hoger, maar ook afhankelijk van de gemaakte keuze. Door hergebruik van data door andere partijen die toepassingen bedenken blijven de kosten voor de

waterbeheerders lager.

Indien de waterbeheerders zelf toepassingen willen maken op de vrijgegeven data, brengt dit exploitatiekosten met zich mee. Het voordeel van scenario 2 is dat op een gefaseerde wijze de Open Data een hoger sterrenniveau behaald en de baten ook groter worden ten aanzien van de eerdere scenario's.

Het volgen van scenario 2 kunnen de waterbeheerders gaan profiteren van:

- Crowdsourcing;
- Het verbanden kunnen leggen met kennisinstituten;
- Betrokkenheid van de burger;
- Meer transparantie.

In scenario 2 is ook rekening gehouden met de formele toetsingsrondes voor Waterkwaliteit en Waterveiligheid. In 2015 eindigt de toetsingsronde voor Waterkwaliteit en start een nieuwe cyclus die in 2021 wordt afgerond.

## 5.5 Scenario 3: Volledig Open Data

In scenario 3 wordt uitgegaan van een gefaseerde invoer van Open Data vergelijkbaar met de andere scenario's. In scenario 3 is gekozen om vanaf 2015 een hoger sterrenniveau te behalen en data op een dynamisch wijze vrij te geven.

Dit betekent meer inspanning van de bronhouders om in een relatief korte periode data vrij te geven op een 4 sterren niveau. De kosten ten aanzien van datamanagement nemen toe. Je moet URIs toewijzen aan data items en denken over een manier om de data te representeren. Tevens is het snel willen aanbieden van Open Data op een te hoog sterren niveau kostbaar en drempel verhogend. Na 2021 zijn alle datasets op 5 sterren niveau, het hoogst bereikbare niveau van Open Linked Data.

### Scenario 0 - Passief

Mijlpalen	Kosten	Baten
2013	Laag, geen veranderingen ten aanzien van huidige situatie	Geen inspanning
2015	Idem	Idem
2021	Idem	Idem
>2021	Idem	Idem

### Scenario 1 – Statisch gefaseerde invoer Open Data

Mijlpalen	Kosten	Baten
2013	Geen kosten	Geen inspanning
2015	Lage kosten voor het vrijgeven van data	Weinig inspanning Minder kosten voor voldoen aan informatie verzoeken Meer transparantie
2021	Beperkte investeringen voor vrijgeven van historische data	
>2021		

### Scenario 2 – Dynamisch gefaseerde invoer Open Data

Mijlpalen	Kosten	Baten
2013	Geen kosten	Geen inspanning
2015	Kosten voor het vrijgeven van data	Minder kosten voor voldoen aan informatie verzoeken Meer transparantie Mogelijkheden voor hergebruikers en toepassingen Formele toetsingsrondes Pro actief Open Databeleid
2021	Investeringskosten voor vrijgeven van historische data (data historians)	Meer toepassingen Grotere transparantie Crowdsourcing mogelijkheden
>2021		Interactie kennisinstituten optimaal

### Scenario 3 – Volledig Open Data

Mijlpalen	Kosten	Baten
2013	Geen kosten	Geen inspanning
2015	Meer kosten om in een kortere periode hoog sterren niveau mogelijk te maken Datamanagement kosten Investeringskosten voor vrijgeven van historische data (data historians)	Minder kosten voor voldoen aan informatie verzoeken Meer transparantie Snellere beschikbaarheid over toepassingen Pro actief Open Databeleid
2021	Kosten ten aanzien van het linken van de data aan andere data (resources)	
>2021		Real time data beschikbaar voor alle data-sets Waarde van data neemt toe Data is vindbaar

## 6. Referenties

- › Barneveld, D.W.; Beslisnota: Open Data; 2012
- › Everwijn, B.; Projectvoorstel gezamenlijk dataprotocol watersector; 2012
- › Gijssel, K. van; Memo concept lijst open datasets waterschappen, 2012
- › Kronenburg, T, Monasso, T., Boschker, E., Thaens, M.; De waarde van Open Data; 2012
- › Unie van Waterschappen, Het Waterschapshuis; Gezamenlijke visie op (geo)-informatie, Visie en strategie 2011-2015, 2011
- › Vries, M de; Aansprakelijkheid en Open Data, 2012



## Appendix A: Open data scenario's

Daarbij wordt ook onderscheid gemaakt tussen verschillende typen gegevens (administratief, tijdreeksen, geo-informatie) en de bedrijfsprocessen van de waterschappen.

- › Scenario 0, as-is situatie, beleid zoals het nu is.
- › Scenario 1, statisch gefaseerde invoer, oplopende, beperkte inspanning en kosten
- › Scenario 2, dynamisch gefaseerde invoer, oplopende inspanning.
- › Scenario 3, volledig open data, hoog ambitieniveau.

Elk scenario kent een viertal mijlpalen in de tijd. In onderstaande tabel zijn de mijlpalen met de bijbehorende kenmerken aangegeven.

Mijlpalen	Kenmerk
2013	As- is situatie: Passief Open Data
2015	Moment dat Rijksdata als Open Data wordt beschouwd
2021	Formele toetsingsronde voor o.a. Waterkwaliteit moet zijn afgerond
>2021	Formele toetsingsronde voor o.a. Waterveiligheid gaat van start



## A.1 Scenario 0 Passief

Het nul-scenario geeft de situatie zoals deze voor de waterbeheerders op dit moment van toepassing is. De wettelijk verplichte datasets worden op een statische wijze vrijgegeven als Open Data. Overige data is via het plaatsen van een verzoek wel verkrijgbaar.

Als niet voor Open Data wordt gekozen zal de situatie in dit scenario voor de overige mijlpalen na 2013 niet wijzigen. Wel moeten de wettelijke verplichtingen ten aanzien van datasets gevolgd worden.

Kenmerkend voor dit scenario is dat de inspanning en kosten laag blijven, maar dat er veel kansen die Open Data biedt niet worden benut.

Scenario 0		Mijlpaal	2013 - As is			2015			2021			>2021			
			statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	real time #
Open Datasets		Datatypes													
Wettelijk verplichte datasets		1) geografische informatie	***		Δ	***		Δ	***		Δ	***		Δ	
		2) tijdreeksen	*		Δ	*		Δ	*		Δ	*		Δ	
		3) documentatie	*		Δ	*		Δ	*		Δ	*		Δ	
Aanvullende datasets gefaseerd invoeren:	Waterkwaliteit	1) geografische informatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	
		3) documentatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
	Waterkwantiteit	1) geografische informatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	
		3) documentatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
	Waterveiligheid	1) geografische informatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	
		3) documentatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
	Zuiveringsinformatie	1) geografische informatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	
		3) documentatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
Alles open data, tenzij		1) geografische informatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	
		3) documentatie	Δ			Δ		Δ	Δ		Δ	Δ		Δ	

Δ op aanvraag

\* raadpleegbaar op het Web (in welk format dan ook) onder een open licentie

\*\* raadpleegbaar als gestructureerde data (zoals Excel in plaats van een plaatje van een tabel)

\*\*\* bruikbaar in vorm van niet-merkgebonden formats (zoals CSV in plaats van Excel)

\*\*\*\* bruikbaar via URI's om dingen te identificeren, zodat mensen naar de data kunnen verwijzen

\*\*\*\*\* gelinkt aan andere data om context te verstrekken

# direct na inwinning beschikbaar, maar niet noodzakelijkerwijs continue gemeten



## A.2 Scenario 1 Statisch gefaseerde invoer

Scenario 1 gaat uit van een groeipad naar een Open Databeleid. Vanaf 2015 worden datasets vrijgegeven als Open Data op een voorzichtige statische wijze.

Statische data is data (bijvoorbeeld een word-bestand) die op een website staat en waarbij het voldoende is, om deze bijvoorbeeld één keer per jaar te vernieuwen omdat de data niet wijzigt.

Voor de wettelijk verplichte datasets betekent dit dat de geografische informatie op een dynamische manier wordt vrijgegeven. Dynamische data zijn data die verschillende malen per dag of per week/per maand wijzigt en worden vrijgegeven als open data.

De overige datasets worden als gestructureerde data vrijgegeven. De datasets zoals de tijdsreeksen en documentatie worden als gestructureerde data vrijgegeven. Op verzoek is het mogelijk om historische data te verkrijgen van de waterbeheerders. Dit betekent dat vanaf 2015 een niveau van 2 tot 3 sterren wordt behaald.

Vanaf 2021 wordt in scenario 1 er vanuit gegaan dat datasets dynamisch worden aangeboden en historische data ook beschikbaar wordt gesteld. Na 2021 wordt voor geografische informatie en voor tijdsreeksen 4 sterren behaald.

Scenario 1		Mijlpaal	2013 - As is			2015			2021			>2021			
		Datatypen	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	real time #
Open Datasets															
Wettelijk verplichte datasets		1) geografische informatie	***		Δ	***	**	Δ		***	**		****	***	***
		2) tijdreeksen	*		Δ	**	Δ	Δ		***	**		****	***	***
		3) documentatie	*		Δ	**		Δ	**		**	**	***	***	***
Aanvullende datasets gefaseerd invoeren:	Waterkwaliteit	1) geografische informatie	Δ		Δ	***	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	***	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		3) documentatie	Δ		Δ	**		Δ	***		*	***		***	***
	Waterkwantiteit	1) geografische informatie	Δ		Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		3) documentatie	Δ		Δ	**		Δ	***		*	***		***	***
	Waterveiligheid	1) geografische informatie	Δ		Δ	***	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		3) documentatie	Δ		Δ	**		Δ	***		*	***		***	***
	Zuiveringsinformatie	1) geografische informatie	Δ		Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		3) documentatie	Δ		Δ	**		Δ	***		*	***		***	***
Alles open data, tenzij		1) geografische informatie	Δ		Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ	**	Δ	Δ		***	*		****	***	***
		3) documentatie	Δ		Δ	**		Δ	***		*	***		***	***

- Δ op aanvraag
- \* raadpleegbaar op het Web (in welk format dan ook) onder een open licentie
- \*\* raadpleegbaar als gestructureerde data (zoals Excel in plaats van een plaatje van een tabel)
- \*\*\* bruikbaar in vorm van niet-merkgebonden formats (zoals CSV in plaats van Excel)
- \*\*\*\* bruikbaar via URI's om dingen te identificeren, zodat mensen naar de data kunnen verwijzen
- \*\*\*\*\* gelinkt aan andere data om context te verstrekken
- # direct na inwinning beschikbaar, maar niet noodzakelijkerwijs continue gemeten

## A.3 Scenario 2 Dynamisch gefaseerde invoer

Scenario 2 vertoont veel gelijkenis met scenario 1. Bij scenario 2 is ook gekozen voor een gefaseerde invoer van Open Data. Open Data wordt echter niet meer statisch aangeboden maar dynamisch vrijgegeven. Dit betekent voor de gebruiker bijvoorbeeld dat hij zelf kan aangeven over welke periodes hij data wilt opvragen. Tevens is het voor de gebruikers mogelijk om historische data op te vragen. De tijdreeksen worden als gestructureerde data vrijgegeven. Het bereiken van een 2 tot 3 sterren niveau in 2015 is haalbaar maar het niveau alleen is niet doorslaggevend, het kunnen publiceren van de data is belangrijker.

Door de bronhouders wordt een keuze gemaakt welke datasets als eerste in aanmerking komen om op dynamische wijze te worden vrijgegeven. Vanaf 2021 zijn alle geschikte datasets Open Data en minimaal op 3 sterren niveau. Na 2021 worden datasets waar mogelijk als real time data vrijgegeven. Het dynamisch vrijgeven van Open Data vergt meer inspanning en meer keuzes die gemaakt moeten worden door de bronhouders van de data ten opzichte van het statische scenario 1.

Dynamisch vrijgeven betekent dat data wordt aangeboden met daarbij toepassingen om de data te presenteren. Een keuze die de waterbeheerders moeten maken is of deze toepassingen door de bronhouders zelf worden geboden of dat data vrijgegeven wordt en overige partijen toepassingen kunnen maken op de data.

De kosten voor het volgen van scenario 2 zijn dan ook hoger, maar ook afhankelijk van de gemaakte keuze. Door hergebruik van data door andere partijen die toepassingen bedenken blijven de kosten voor de waterbeheerders lager.

Scenario 2		Mijlpaal	2013 - As is			2015			2021			>2021			
			statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	real time #
Open Datasets		Datatypes													
Wettelijk verplichte datasets		1) geografische informatie	***		Δ	***	***	***		****	***		*****	****	****
		2) tijdreeksen	*		Δ	**	**	*		****	**		*****	****	****
		3) documentatie	*		Δ	**	**	*		***	**		*****	****	****
Aanvullende datasets gefaseerd invoeren:	Waterkwaliteit	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		***	**		****	***		*****	****	****
		3) documentatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
	Waterkwantiteit	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		***	**		****	****		*****	****	****
		3) documentatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
	Waterveiligheid	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		**	*		***	**		*****	****	****
		3) documentatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
	Zuiveringsinformatie	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		***	**		****	****		*****	****	****
		3) documentatie	Δ		Δ		**	*		***	**		*****	****	****
Alles open data, tenzij		1) geografische informatie	Δ		Δ		**	Δ		***	**		*****	****	****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		**	Δ		***	**		*****	****	****
		3) documentatie	Δ		Δ		**	Δ		***	**		*****	****	****

- Δ op aanvraag
- \* raadpleegbaar op het Web (in welk format dan ook) onder een open licentie
- \*\* raadpleegbaar als gestructureerde data (zoals Excel in plaats van een plaatje van een tabel)
- \*\*\* bruikbaar in vorm van niet-merkgebonden formats (zoals CSV in plaats van Excel)
- \*\*\*\* bruikbaar via URI's om dingen te identificeren, zodat mensen naar de data kunnen verwijzen
- \*\*\*\*\* gelinkt aan andere data om context te verstrekken
- # direct na inwinning beschikbaar, maar niet noodzakelijkerwijs continue gemeten



## A.4 Scenario 3 Volledig Open Data

In scenario 3 wordt uitgegaan van een gefaseerde invoer van Open Data vergelijkbaar met de andere scenario's. In scenario 3 is gekozen om vanaf 2015 een hoger sterrenniveau te behalen en data op een dynamisch wijze vrij te geven.

Dit betekent meer inspanning van de bronhouders om in een relatief korte periode data vrij te geven op een 4 sterren niveau.

De kosten ten aanzien van datamanagement nemen toe. Je moet URLs toewijzen aan data items en denken over een manier om de data te representeren. Tevens is het snel willen aanbieden van Open Data op een te hoog sterren niveau kostbaar en drempel verhogend.

Na 2021 zijn alle datasets op 5 sterren niveau, het hoogst bereikbare niveau van Open Linked Data.

Scenario 3		Mijlpaal	2013 - As is			2015			2021			>2021			
			statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	statisch	dynamisch	historie	real time #
Open Datasets		Datatypes													
Wettelijk verplichte datasets		1) geografische informatie	***		Δ	***	***	***		****	****		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	*		Δ	**	***	**		****	***		*****	*****	*****
		3) documentatie	*		Δ	**	***	**		****	***		*****	*****	*****
Aanvullende datasets gefaseerd invoeren:	Waterkwaliteit	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	**		***	***		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		****	***		*****	****		*****	*****	*****
		3) documentatie	Δ		Δ		***	**		***	***		*****	*****	*****
	Waterkwantiteit	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	**		***	***		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		****	***		*****	****		*****	*****	*****
		3) documentatie	Δ		Δ		***	**		***	***		*****	*****	*****
	Waterveiligheid	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	**		***	***		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		****	***		*****	****		*****	*****	*****
		3) documentatie	Δ		Δ		***	**		***	***		*****	*****	*****
	Zuiveringsinformatie	1) geografische informatie	Δ		Δ		**	**		***	***		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		****	***		*****	****		*****	*****	*****
		3) documentatie	Δ		Δ		***	**		***	***		*****	*****	*****
Alles open data, tenzij		1) geografische informatie	Δ		Δ		**	**		***	***		*****	*****	*****
		2) tijdreeksen	Δ	Δ	Δ		****	***		*****	****		*****	*****	*****
		3) documentatie	Δ		Δ		***	**		***	***		*****	*****	*****

- Δ op aanvraag
- \* raadpleegbaar op het Web (in welk format dan ook) onder een open licentie
- \*\* raadpleegbaar als gestructureerde data (zoals Excel in plaats van een plaatje van een tabel)
- \*\*\* bruikbaar in vorm van niet-merkgebonden formats (zoals CSV in plaats van Excel)
- \*\*\*\* bruikbaar via URI's om dingen te identificeren, zodat mensen naar de data kunnen verwijzen
- \*\*\*\*\* gelinkt aan andere data om context te verstrekken
- # direct na inwinning beschikbaar, maar niet noodzakelijkerwijs continue gemeten



## Appendix B: Datasets

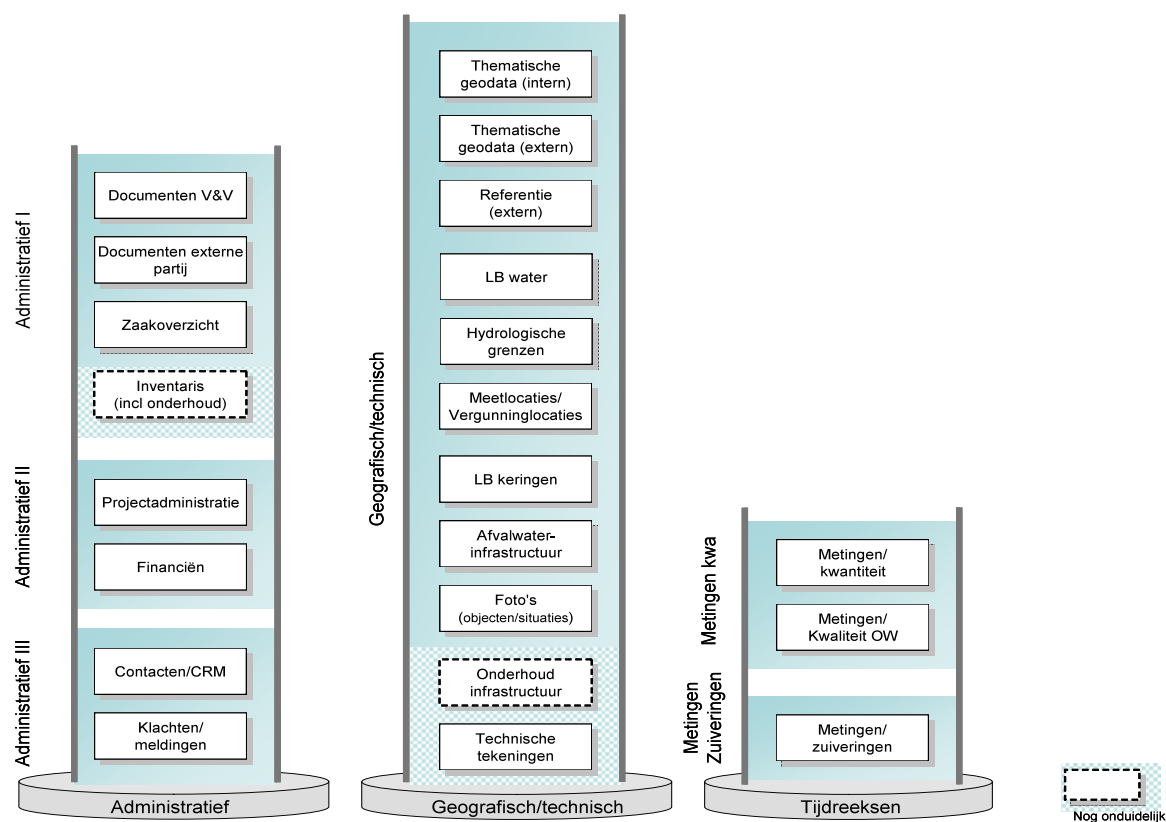
In onderstaand overzicht zijn datasets opgenomen die in beheer zijn bij de waterschappen en/of waterbeheerders.

De datasets komen in aanmerking voor publicatie ten aanzien van Open Data. Dit is een voorlopige lijst die later per thema en per informatiestroom uitgewerkt dient te worden. De in de onderstaande tabel opgenomen datasets zijn vooral object gebonden informatie, waarbij locatie (x,y,z) en tijd (t) een belangrijke rol spelen tegenover subject gebonden informatie (mens- en organisatie gerelateerd).

Geografische datasets	Kenmerken
Kernregistratie waterstaatswerken en wegen	Legger en beheerregister
Meetlocaties	
Vergunninglocaties	
Afvalwaterinfrastructuur	
Hydrologische grenzen	
Hydrografie	INSPIRE, KRW
Waterschapsgrenzen	INSPIRE
Foto's beheerobjecten/situaties	
Proces-specifieke data	Intern
Thematische geodata	Intern, extern
Referentie	Extern: AHN, BGT-objecten

Tijdsreeksen	Kenmerken
Metingen kwaliteit	
Metingen kwantiteit	
Metingen zuiveringen	
Metingen veiligheid	

Administratieve informatie/documentatie	Kenmerken
Documentatie bedrijfsobjecten	Vergunningen, verordeningen, keur, normen
Belasting/Financiën	
Zaakoverzicht/organisatieoverzicht	
Plannen	
Projectadministratie	
Inventaris	Inclusief onderhoud, bediening



Figuur 2 uit: Gezamenlijke visie op (geo)-informatie, Visie en strategie 2011-2015, Unie van Waterschappen en Het Waterschapshuis (2011).

Verschillende soorten data en informatie in beheer bij waterschappen. Uitgangspunten: aansluiting op de kernregistratie (IRIS) en de roadmap informatievoorziening (waarin inbegrepen: aansluiting op verplichtingen vanuit wet- en regelgeving, aansluiting op de WIA/WILMA bedrijfsprocessen, aansluiting op de gezamenlijke visie ICT en aansluiting op beleidsnota Gideon).

### Colofon:

---

**Titel:**

*Waterschappen en Open Databeleid:  
een afwegingskader*

**Auteur(s):**

Roger de Crook (HDSR), Boris Everwijn (IHW),  
Kier van Gijssel (HHNK), Raymond Ingenhut  
(HWH), Natasja 't Hart (IHW),  
Adri-Jan de Korte (HWH),  
Huibert-Jan Lekkerkerk (IHW)

© Informatiehuis Water, juli 2013

**Bezoekadres:**

Stationsplein 89  
3818 LE Amersfoort  
T 033 460 32 80

**Postadres:**

Postbus 2180  
3800 CD Amersfoort  
[www.ihw.nl](http://www.ihw.nl)

Foto titelpagina: Rijkswaterstaat